

antecknad, att förbud utfärdats för magister Johann Balhorn att trycka vissa »schandtbreve up heren, forsten, stede». Det oaktadt har hans följande verksamhet varit synnerligen produktiv, särskildt sedan hans press ställdes i reformationens tjänst. Bland skrifter,¹ som den äldre Balhorn tryckt, kunna sålunda nämnas kyrkoordningar för Minden (1530), Lübeck (1531) och Soest (1532), arbeten af Luther, Bugenhagen, Bonnus och andra reformatorer, Gotlandische Waterrecht (1564), bön- och skolböcker, sångböcker, katekeser m. m. Balhorn dog i mars 1573, hvarefter officinens verksamhet en tid bedrefs under firmanamnet Johann Balhorns Eruen, såsom bl. a. framgår af en år 1574 tryckt kyrkoordning för Riga. Senast år 1576 har den äldste sonen Johann Balhorn öfvertagit tryckeriet och drifvit affären i sitt eget namn. Äfven han har utvecklat en rätt betydande verksamhet fram till år 1603, då hans namn för sista gången anträffas i en boks impressum. Bland arbeten tryckta af Johann Balhorn d. y. kunna här nämnas Stricker, De düdische Schlömer (1584), kyrkoordning för Sachsen (1585), Der Stadt Lübeck Statuta (1586), Passionael (1588), räkneböcker, visor m. m. Lüdtker har i sin förteckning (1907) på tryckta skrifter från den Balhornska officinen kommit upp till ett antal af 77 nummer. Visserligen äro några af dessa endast kända genom litterära belägg, men senare fynd berättiga till antagandet, att den samlade produktionen varit betydligt större.

Kopp har i den äldre tryckta litteraturen sökt utforska, på hvilka grunder det nämnda ordstäfvet hvilar, och kommit till det resultatet, att dessa äro tämligen lösa och troligen uppfunna i en senare tid. Somliga författare, däribland den lübeckske historikern J. H. v. Seelen,² uppgifva, att Balhorn i vissa af sina tryck infört egna tillägg och förbättringar för att gifva sig sken af lärdom. Särskildt skulle detta ha varit fallet med en år

¹ Den bibliografiska Balhornlitteraturen är ganska rikhaltig. De förnämsta hithörande arbetena äro utom nyss citerade af Bruns och Curtius: A. KOPP, *Von allerley Ballhornerey* (*Zeitschr. f. Bücherfreunde*, Jahrg. 6, 1902/03, s. 169–91); W. LÜDTKE, *Die Ballhorn-Drucke der Kieler Universitäts-Bibliothek* (ibid., Jahrg. 8, 1904/05, s. 281–88); A. KOPP, *Johann Balhorn (Druckerei zu Lübeck 1528 bis 1603)*. Lübeck 1906. Omtryck (m. tillägg) af nyssnämnda uppsats i *Zeitschr. f. Bücherfreunde*; W. LÜDTKE, *Verzeichnis der Ballhorn-Drucke* (*Zeitschr. d. Ver. f. Lübeckische Geschichte u. Altertumskunde*, Bd 9, 1908, s. 147–70); I. COLLIJN, *Kleinere Beiträge zur gedruckten niederdeutschen Literatur des 16. Jahrh.* (ibid., Bd 15, 1913, s. 167–72), med bl. a. beskrifning af några i Stockholm och Upsala befintliga Balhorntryck.

² *Nachricht von dem Ursprung und Fortgang der Buchdruckerey in ... Lübeck* (Lübeck 1740), s. 51 ff., 71.